

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/6/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8719203448
Dátum vydania rozhodnutia: 12. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8719203448.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Milana Majerníka a JUDr. Anny Kovaľovej v právnej veci žalobcu: H. W., nar. XX.XX.XXXX, bývajúceho v S. H. č. XXX, právne zastúpeného JUDr. Milanom Sivým, advokátom, so sídlom v Poprade, na Nám. sv. Egídia č. 1116, proti žalovanému Slovenská republika - Slovenská správa ciest, so sídlom v Bratislave, na ul. Miletičovej č. 19, IČO: 00 003 328, o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 32.800 eur s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Poprad zo dňa 07.09.2022 č.k. 12C 30/2019-577, takto

rozhodol:

Potvrdzuje rozsudok s výnimkou výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti.

Odmieťa odvolanie proti výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti.

Žalobcovi sa priznáva náhrada trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 26.580,66 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 09.11.2019 do zaplatenia. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 62 %.

2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že žalobca v priebehu rokov 2012 a 2014 sa stal výlučným vlastníkom nehnuteľností špecifikovaných v žalobe. Tieto pozemky sa nachádzajú pod cestným telesom štátnej cesty I/18 Q., preložka cesty, ktorá bola postavená pred rokom 1989. Postavením cesty vznikol stav, kedy vlastníci nehnuteľností, a to fyzické osoby boli odlišnými osobami oproti vlastníkovi stavby. Nebolo preukázané, aby pôvodní vlastníci nehnuteľností predmetné pozemky štátu odpredali, resp. aby došlo k vyvlastneniu pozemkov pod stavbou, prípadne uzatvoreniu nájomných zmlúv. Takýto stav pretrvával až do zmeny vlastníctva nehnuteľností v prospech žalobcu. Z kúpnych zmlúv je zrejmé, že žalobca pri uzatváraní kúpnych zmlúv bol oboznámený so stavom nehnuteľností, teda že na nich je zriadené cestné teleso a teda že kupované nehnuteľnosti sú zaťažené stavbou na cudzom pozemku bez vysporiadania vlastníctva pozemkov. Po nadobudnutí nehnuteľností žalobca požiadal žalovaného o ich majetkovoprávne vysporiadanie. Finančný nárok si voči žalovanému začal uplatňovať až podaním žaloby. Súd nespochybňuje vlastnícke právo žalobcu, ani možné nároky vyplývajúce zo skutočnosti, že predmet svojho vlastníctva nemôže užívať, ani skutočnosť, že už od roku 2014 vyzýval žalovaného na majetkovoprávne usporiadanie. Je rovnako nepochybné, že žalovaný prejavil záujem daný právnym stavom riešiť uzavretím kúpnej zmluvy o odpredaji sporných parciel od žalobcu v celosti, no na kúpnu cenu sa mu nepodarilo vyčleniť finančné prostriedky. Pritom žalovaný rozpočtoval každoročne finančné prostriedky na vyporiadanie tzv. starých stavieb, teda stavieb postavených na

cudzom pozemku súc si vedomý, že k užívaniu pozemkov pod stavbami, resp. v ich ochrannom pásme, nemá vysporiadané vlastnícke vzťahy.

3. Neoprávnenou je stavba, ktorá bola postavená na cudzom pozemku bez toho, aby vlastník stavby mal k jej postaveniu občianskoprávne oprávnenie. Pod takýmto oprávnením treba rozumieť vlastnícke právo, vecné bremeno, obsahom ktorého je právo zriadiť stavbu. Od neoprávnenej stavby je potrebné odlišovať nepovolenú stavbu. Nepovolená stavba je zrealizovaná v rozpore so stavebnoprávnymi predpismi, najmä bez stavebného povolenia. Nepreukázanie práva stavebníka stavať na pozemku je dôvodom pre nevydanie stavebného povolenia, len na základe ktorého možno postaviť stavbu občianskoprávneho charakteru. Výnimočne môže dôjsť k postaveniu stavby na cudzom pozemku na základe stavebného povolenia, teda k vzniku neoprávnenej stavby, ktorá však nie je stavbou nepovolenou. V závislosti od toho, či ide o stavbu neoprávnenú alebo nepovolenú, sa môže vlastník pozemku pod stavbou domáhať ochrany svojich vlastníckych práv.

4. Pri neoprávnenej stavbe tak môže urobiť žalobou na súd podľa § 135c Občianskeho zákonníka. Pri nepovolenej stavbe má k dispozícii oprávnenia administratívnej povahy. Pod cudzím pozemkom sa rozumie pozemok pod stavbou, ktorý nepatrí vlastníkovi stavby. Ust. § 135c Občianskeho zákonníka sa vzťahuje aj na ten stav, ak sa na cudzom pozemku nachádza čo i len časť stavby. Podanie žaloby podľa § 135c Občianskeho zákonníka sa nepremlčuje. Domáhanie sa vyporiadania neoprávnenej stavby vlastníkom pozemku v dlhšom časovom odstupe od zistenia tejto skutočnosti môže mať vplyv iba na spôsob rozhodnutia súdu. Občiansky zákonník v § 135c ustanovuje možné spôsoby vyporiadania neoprávnenej stavby rozhodnutím súdu.

5. Návrh podľa § 135c ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka môže podať iba vlastník pozemku a tento musí smerovať proti vlastníkovi stavby. Návrh podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka môže podať okrem vlastníka pozemku aj vlastník stavby. Pri návrhu vlastníka stavby súd môže rozhodnúť iba spôsobom predpokladaným týmto odsekom. Pri ust. § 135c ods. 3 dáva zákon súdu možnosť, aby sám našiel a aplikoval spravodlivé usporiadanie vzťahov. Pri zriadení vecného bremena sa jedná o vecné bremeno in rem, t.j. v prospech vlastníka stavby. Vo výške náhrady za zriadenie vecného bremena by mala byť okrem trhovej hodnoty zohľadnená aj skutočnosť, že vlastník stavby konal nepovoleným spôsobom a zasiahol protiprávne do vlastníctva vlastníka pozemku. Výklad uvedeného ustanovenia, tak ako to bolo aplikované v rozhodovacej činnosti súdov Českej republiky, umožňuje aj prikázanie pozemku do vlastníctva vlastníka stavby, avšak len za podmienky súhlasu vlastníka pozemku a za náhradu.

6. V prejednávanej veci prípadne cestnej komunikácie, táto bola zriadená na základe stavebného povolenia. Nie je možné preto stavbu považovať ako stavbu nepovolenú. Pretože vlastník stavby nevyvymagal vlastnícke práva k pozemkom pod stavbou a príslušným pozemkom, stavbu je možné definovať ako neoprávnenú a vysporiadanie vzájomných práv a povinností spadá pod ust. § 135c Občianskeho zákonníka. Dané právo sa nepremlčuje. Do doby vyporiadania vzájomných práv a povinností podľa § 135c Občianskeho zákonníka súdom, žalobca má právo na určitú finančnú náhradu spojenú s nemožnosťou užívania nehnuteľností, ktorú je možné kvalifikovať ako bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného. Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie je objektívneho charakteru a predpokladom jeho vzniku nie je protiprávny úkon obohateného, ani jeho zavinenie, podstatné je iba to, že stav obohatenia vznikol. V súdnej praxi sa uplatnil názor o konkurencii dvoch rovnocenných vlastníckych práv v prípade, ak niekto staval na základe časovo neobmedzeného práva k cudziemu pozemku, ktoré v dôsledku zmeny právnej úpravy zaniklo. V týchto prípadoch zostanú práva k stavbe a pozemku rozdielne, vzájomný vzťah vlastníkov je nutné riešiť podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení. Žalovaný ako vlastník stavby je obohatený o čiastku, ktorú by žalobca ako vlastník pozemku dosiahol za prenájom pozemku zastavaného stavbou.

7. V prejednávanej veci súd nekoná o žalobe podanej podľa § 135c ods. 1, prípadne ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorú je oprávnený podať iba vlastník pozemku. Vzhľadom k charakteru stavby zriadenej na cudzom pozemku nie je zrejmé ani reálne možné, aby sa vlastník pozemku domáhal v súdnom konaní odstránenia stavby cesty, prípadne, aby mu bola stavba prikázaná za náhradu. Prichádza do úvahy žaloba podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorú však môžu podať už obidve strany sporu, tak žalobca, ako aj žalovaný.

8. V zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákona nesmie byť výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov v rozpore s dobrými mravmi. Za právny úkon priečiaci sa dobrým mravom treba považovať úkon, ktorý je všeobecne neakceptovateľný z hľadiska v spoločnosti prevládajúcich mravných zásad a princípov vzájomných vzťahov medzi ľuďmi. Súlad právneho úkonu s dobrými mravmi treba posudzovať vždy komplexne so zreteľom na konkrétnu situáciu na oboch stranách sporu s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti a nezávisle od vedomia a vôle toho, kto právo alebo povinnosť vykonáva. Subjekt vykonávajúci právo musí jeho výkon realizovať v súlade so zákonom, jeho realizácia musí byť primeraná vzhľadom na cieľ, ktorý má byť dosiahnutý a musí byť v súlade s dobrými mravmi. Osobitnou sankciou v prípade výkonu práva v rozpore s podmienkami uvedenými v § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, je odopretie právnej ochrany, čo znamená, že nebude možné takýto výkon procesnými prostriedkami vymáhať. Neposkytnutie právnej ochrany nemá za následok zmenu alebo zánik tohto práva, len zánik ochrany. V zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nepostačuje akýkoľvek rozpor s dobrými mravmi, ale tento zásah musí byť takej intenzity a vážnosti, ktorá je v demokratickej spoločnosti neakceptovateľná. Zásada súladu výkonu práv s dobrými mravmi predstavuje významný princíp, ktorý v uvedených prípadoch dovoľuje zmierňovať tvrdosť zákona a dáva sudcovi priestor pre uplatnenie pravidiel slušnosti. Konanie proti dobrým mravom je konanie protiprávnym (nález Ústavného súdu Českej republiky z 21.10.2008, sp. zn. IV. ÚS 1735/07). Úlohou súdu je okrem prejednanja jednotlivých vecí aj nastavenie morálky a slušnosti v spoločnosti.

9. Žalobca pri nadobudnutí nehnuteľnosti vedel, že bude obmedzený vo svojich vlastníckych právach, pretože cestné teleso sa už nielen v čase ich kúpy žalobcom, ale aj jeho právnych predchodcoch, nachádzalo na týchto pozemkoch, pričom išlo o neoprávnenú stavbu. Kúpu pozemkov pri nevysporiadaných vlastníckych vzťahoch žalobca pokladal za investíciu s cieľom získania profitu po vysporiadaní vzťahov medzi vlastníkom pozemku a stavby. Žalobca od roku 2014 sa domáhal majetkovoprávneho vyporiadania neoprávnenej stavby, ktoré žalovaný v obdobných prípadoch riešil uzavretím kúpnej zmluvy. Žalovaný do roku 2019 nepristúpil k uzatvoreniu kúpnej zmluvy bez vážnych dôvodov, i keď od času prvej žiadosti žalobcu zabezpečoval finančné zdroje na vyporiadanie „starých stavieb“.

10. Od prevodu vlastníctva nehnuteľností na žalobcu tomuto nič nebráni domáhať sa svojho práva na finančnú náhradu za užívanie pozemkov, čo fakticky realizoval súdnou žalobou. Vychádzajúc z vyššie uvedeného konania strán, a to konania žalobcu domáhajúceho sa peňažnej náhrady, resp. nekonania žalovaného od doby zriadenia stavby zabezpečiť si právny titul na užívanie pozemkov pod stavbami zriadením vecného bremena súdom za náhradu, prípadne uzavretím kúpnej zmluvy, súd nepovažoval výkon práva žalobcu domáhať sa finančného plnenia za konanie v rozpore s dobrými mravmi.

11. Žalovaný užíval predmetné pozemky bez právneho titulu, čo znamená, že majetkovým vyjadrením jeho prospechu by mala byť peňažná čiastka, ktorá zodpovedá čiastkam vynakladaným obvykle v danom mieste a čase za užívanie (nájom) obdobnej veci, ktorú by užívateľ (nájomca) bol povinný plniť podľa platnej nájomnej zmluvy. Podľa záveru znaleckého posudku znalca Ing. N. X. č. XX/XXXX zo dňa 23.05.2021, vyhotoveného vo veci stanovenia všeobecnej hodnoty nájmu a vecného bremena sporných pozemkov, znalec stanovil všeobecnú hodnotu sporných pozemkov na 223.126,02 eur, hodnotu nájmu predmetných pozemkov za rok vo výške 13.290,33 eur. Za dobu uplatnenú žalobcom predstavuje výška bezdôvodného obohatenia sumu 26.580,66 eur. Súd vyhodnotil závery tohto znaleckého posudku nariadeného súdom ako najobjektívnejšie, zodpovedajúce stavu užívania nehnuteľností.

12. O úroku z omeškania z neuhradenej istiny bolo rozhodnuté podľa § 517 Občianskeho zákonníka, § 3 Nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. v platnom znení, a to odo dňa nasledujúceho po doručení žaloby žalovanému súdom vo výške ustanovenej pre občianskoprávne vzťahy. V prevyšujúcej časti bola žaloba zamietnutá.

13. Výrok o trovách bol odôvodnený ust. § 255 ods. 2 a § 262 CSP. Vychádzajúc z uplatneného nároku 32.800 eur a priznaného nároku 26.580,66 eur, žalobca bol úspešný v časti žaloby v rozsahu 81 % a neúspešný v rozsahu 19 %. Prislúcha mu preto náhrada trov vo výške rozdielu úspechu a neúspechu, čo predstavuje 62 %.

14. Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný. Navrhol rozsudok v celom rozsahu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Ako dôvod uviedol, že konajúci

súd rezignoval na spravodlivosť. Spravodlivosť je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné hodnotiť ako krajne nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení. Rozsudok je formalistický a nepreskúmateľný pre nezrozumiteľnosť a nedostatok presvedčivých dôvodov a vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Argumentácia súdu je založená predovšetkým na posúdení líniovej stavby cesty I/18 Poprad ako neoprávnenej stavby so subsumovaním na § 135c Občianskeho zákonníka. S touto argumentáciou sa žalovaný nestotožňuje. Ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka sa týka tzv. neoprávnenej stavby. Pre aplikáciu tohto ustanovenia sa vyžaduje stavba, ktorá je neoprávnene zriadená a ktorá je na cudzom pozemku. Podľa súdnej praxe za neoprávnenú stavbu v zmysle § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka sa považuje taká stavba, ktorú stavebník zriadi na cudzom pozemku bez toho, aby k tomu mal právny titul umožňujúci mu zriadiť stavbu na cudzom pozemku. Pre posúdenie, či ide o stavbu neoprávnenú, nie je podstatné, či stavebník mal stavebné povolenie a ani vedomie orgánu obce o stavbe. Pre kvalifikáciu stavby ako neoprávnenej postačuje, ak stojí na cudzom pozemku len sčasti. Cudzím pozemkom pre zriaďovateľa stavby je každý pozemok, ku ktorému nemá vlastnícke (spoluvlastnícke) právo, právo zodpovedajúce vecnému bremenu, prípadne obligačné právo umožňujúce zriadenie stavby. O neoprávnenú stavbu nemôže ísť vtedy, ak táto bola zriadená pred 01.01.1992 tzv. socialistickou organizáciou (Rc 13/2000).

15. Cesta I/18 Poprad bola vybudovaná pred rokom 1989. Je nesporné, že predmetná cestná komunikácia bola vybudovaná na základe stavebného povolenia, a preto ide o povolenú stavbu. Ide tiež o stavbu, ktorá bola vybudovaná vo verejnom záujme. Žalovaný má za to, že v danom prípade nie sú naplnené definičné znaky neoprávnenej stavby, tak ako ich predpokladá § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka, resp. nejde o neoprávnenú stavbu na základe právneho názoru vysloveného v rozsudku Rc 13/2000.

16. Žalovaný taktiež nesúhlasí s argumentáciou o aplikácii § 135c Občianskeho zákonníka na súdenú vec. Aplikácia tohto ustanovenia je vylúčená. Cesta I. triedy môže byť jedine vo vlastníctve štátu, pokiaľ osobitný predpis neustanovuje inak. Predmetnú stavbu v danom prípade nemožno odstrániť, ani prikázať do vlastníctva vlastníkovi pozemku, pretože zákon explicitne stanovuje, že cesty I. triedy sú vo vlastníctve štátu. Pokiaľ ide o zriadenie vecného bremena, toto by sa podľa právneho názoru žalovaného neuskutočňovalo prostredníctvom ust. § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, pretože v predmetnej veci vystupuje lex specialis, ktorým je Cestný zákon. Tu prichádza do úvahy vyvlastnenie, ktorým možno zriadiť aj vecné bremeno, a to postupom podľa § 17 ods. 1 Cestného zákona. Aj v prípade, ak by v hypotetickej rovine bol prípustný postup podľa § 135c Občianskeho zákonníka, tak mal byť v danom prípade použitý takýto postup a nie vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka.

17. Žalovaný má záujem majetkovoprávne usporiadať líniové stavby, je však ako rozpočtová organizácia zriadená Ministerstvom dopravy a výstavby Slovenskej republiky, limitovaný štátnym rozpočtom a majetkovoprávne vysporiadanie formou kúpnej zmluvy môže realizovať postupne podľa svojich finančných možností. Žalovaný žalobcovi opakovane oznámil, že uzavretie kúpnej zmluvy prichádza do úvahy, ak žalovanému budú na tento účel pridelené finančné prostriedky. Finančné prostriedky z rozpočtu na tzv. staré stavby sú žalovanému pridelené v obmedzenom rozsahu, a preto nemohlo dôjsť k uzatvoreniu kúpnej zmluvy. Žalovaný súhlasí s trvalým majetkovoprávnym vysporiadaním pozemkov zastavaných stavbou cestnej komunikácie v nevyhnutnom rozsahu uzavretím kúpnej zmluvy. Žalovaný ďalej považuje za významné uviesť, že pozemok vo vlastníctve žalobcu neužíva, tento je súčasťou cesty I. triedy a môže byť využívaný len ako cesta.

18. Žalovaný neuznáva právo žalobcu na plnenie titulom bezdôvodného obohatenia, a to preto, lebo nie sú splnené zákonom stanovené podmienky bezdôvodného obohatenia (absencia majetkového prospechu na strane žalovaného). Žalovaný pri zabezpečovaní správy a údržby cestnej komunikácie nezískava, ani v minulosti nezískaval žiaden majetkový prospech. Naopak, znáša náklady spojené so správou a údržbou ciest. Usporiadanie pomerov vlastníka pozemku a vlastníka stavby s aplikáciou § 135c Občianskeho zákonníka v spojení s § 868 Občianskeho zákonníka vylučuje aplikáciu § 451 Občianskeho zákonníka. V danom prípade sa jedná o stavbu na cudzom pozemku. Žalobca nevyužil prostriedky ochrany podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. V čase realizácie samotnej stavby cesty nebol žalobca vlastníkom pozemkov, ani jeho právni predchodcovia. Z listu vlastníctva je zrejmé, že k predmetným pozemkom nadobudol vlastnícke právo kúpnu zmluvou v roku 2012 až 2014, kedy

už boli zastavané stavbou cesty niekoľko desaťročí, teda mu bolo známe, že ide o pozemky zastavané cestnou komunikáciou a tým, že bude na výkone svojho vlastníckeho práva v tomto rozsahu obmedzený, teda ich nebude môcť užívať, resp. nakladať s nimi ako s nezastavanými pozemkami. Žalobca tak urobil dobrovoľne, keď sa sám rozhodol získať pozemky, na ktorých je postavená cesta I. triedy.

19. Žalovaný má za to, že nie je možné nárok na bezdôvodné obohatenie žalovať ako hodnotu všeobecného nájmu bez možnosti zohľadnenia ďalších okolností konkrétneho prípadu. Pozemky žalobcu boli zastavané pred dátumom 24.06.1991 a pred zastavaním cestou tvorili ornú pôdu. Žalobcom predložený znalecký posudok nezodpovedá skutočnosti a ním jemu určená náhrada nezodpovedá skutočnej náhrade vo vyrovnaní, ktorá by mala žalobcovi prináležať. Podľa znaleckého posudku č. XXX/XXXX vyhotoveného ÚSI je všeobecná hodnota pozemkov v prepočte za 1 m² od 47,48 eur do 55,88 eur podľa jednotlivých parciel. V kontrapozícii tomu v znaleckom posudku predloženom žalobcom je stanovená všeobecná hodnota pozemkov od 99,39 eur za 1 m² do 116,65 eur za 1 m².

20. Pomery medzi stranami nemožno riešiť ani formou nájmu, pri ktorom je daná dočasnosť užívania. Existencia cestnej komunikácie predstavuje trvalý stav, pričom žalovaný má zákonnú povinnosť spravovať cesty I. triedy. Platením nájmu by mal mať žalovaný aj právo prislúchajúce nájomcovi, napr. možnosť ukončiť nájom.

21. Vo veci nie je možné stotožniť sa s názorom, podľa ktorého žalobcovo konanie je v súlade s dobrými mravmi. Žalobca mal iné prostriedky ochrany svojich práv (napr. zriadenie vecného bremena za náhradu), ktoré nevyužil, a preto má za to, že konanie žalobcu je v rozpore s dobrými mravmi. Konanie žalobcu nemožno považovať za dobromyseľné. Práve naopak, javí sa ako vypočítavé.

22. Žalobca navrhol rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

23. Odvolací súd v zmysle zásad ust. § 379, § 380 a § 381 C.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalovaného nie je opodstatnené a v časti, ktorou bola žaloba čiastočne zamietnutá, bolo podané neoprávnenou osobou.

24. Vo veci samej sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

25. V prejednáwanej veci predmetom konania je nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia za obmedzenie vlastníckeho práva žalovaným v súvislosti s existenciou stavby žalovaného na pozemkoch žalobcu. Súd prvej inštancie pri posudzovaní dôvodnosti uplatneného nároku vychádzal z doterajšej rozhodovacej praxe v otázke posúdenia vzniku bezdôvodného obohatenia spočívajúceho v získaní majetkovej hodnoty subjektom pozemky užívajúcim bez poskytnutia náhrady, pretože majetkovú hodnotu nezískava len ten, komu sa zvýšili aktíva alebo znížili pasíva, ale aj ten, komu sa neznižili aktíva, hoci by sa inak, ak by existoval právny titul na plnenie, majetkový stav zmenšil, pretože za prijímané plnenie (užívanie pozemkov) by musel poskytnúť náhradu.

26. Ustanovenie § 451 Občianskeho zákonníka vyjadruje všeobecnú zásadu občianskeho práva, podľa ktorej sa nikto nesmie bezdôvodne obohacovať na úkor iného. Bezdôvodné obohatenie je pritom chápané ako záväzok (§ 489 Občianskeho zákonníka), z ktorého vzniká tomu, kto sa obohatil, povinnosť vydať to, o čo sa bezdôvodne obohatil a tomu, na ktorého úkor k obohateniu došlo, právo požadovať vydanie predmetu bezdôvodného obohatenia. O obohatenie ide vtedy, ak sa plnením niekomu dostalo majetkovej hodnoty vyjadrenej tým, že v jeho majetku došlo buď k zvýšeniu aktív (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka) alebo k zníženiu pasív (§ 454 Občianskeho zákonníka). Vecnou legitimitáciou (či už aktívnou alebo pasívnou) je stav, ktorý vyplýva z hmotného práva. Kto je v rámci zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie pasívne legitimovaný, vyplýva z § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Je ním ten, ktorého majetok sa na úkor druhého neoprávnené zväčšil alebo u ktorého nedošlo k zmenšeniu majetku, aj keď k tomu malo v súlade s právom dôjsť. Tak je tomu preto, že predpokladom zodpovednosti za získané bezdôvodné obohatenie, ktoré sa musí vydať, nie je protiprávny úkon obohateného, ani jeho zavinenie, ale objektívne vzniknutý stav obohatenia (presun majetkových hodnôt), ku ktorému

došlo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva. Aktívne legitímnym subjektom k uplatneniu práva na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 456 Občianskeho zákonníka) je ten, na ktorého úkor bolo bezdôvodné obohatenie získané (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31.01.2011 vydaný vo veci 4Cdo 52/2009).

27. V súvislosti s vyššie uvedeným je potrebné poukázať aj na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 16.12.2009 sp. zn. III. ÚS 237/09. Ústavný súd Slovenskej republiky skonštatoval, že predmetom žaloby na okresnom súde bolo uplatnenie nároku z bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. Ústavný súd sa vo svojej judikatúre zaoberal obmedzením vlastníckych práv, keď uviedol, že pri obmedzení vlastníctva nedôjde k zmene osôb vlastníka. Dôjde len k zásahu do rozsahu oprávnení vyplývajúcich z obsahu ústavou zaručených práv vlastníť majetok (II. ÚS 8/97). K otázke primeranosti zásahu obmedzenia základných práv a slobôd, teda aj základného práva vlastníť majetok, Ústavný súd SR uviedol, že všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného základného práva a slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom na určenie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody (II. ÚS 28/96). Ústavný súd sa vo veci sp. zn. PL. ÚS 33/95 vyjadril aj k otázke pojmu verejného záujmu a k účelu zamýšľaných obmedzení práva vlastníť majetok. Podľa článku 20 ods. 4 Ústavy SR, sú stanovené 4 kumulatívne určené podmienky zásahu do vlastníctva, a to:

1. aby bol zásah v nevyhnutnej miere,
2. aby bol vykonaný vo verejnom záujme,
3. aby bol zásah uskutočnený na základe zákona a
4. aby bola za zásah vyplatená primeraná náhrada.

Ústavný súd sa už v minulosti vyjadril aj k nutnému obmedzeniu vlastníckych práv, keď uviedol, že primeraná náhrada za vyvlastnenie môže byť vyššia ako primeraná náhrada za obmedzenie vlastníckych práv. Na rozdiel od vyvlastnenia, kde môže dôjsť k jednorazovému vyplateniu náhrady, pri nútenom obmedzení možno uvažovať o opakovaných platbách primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia.

28. Čo sa týka znaleckého posudku č. XX/XXXX, vypracovaného znalcom Ing. N. X., z ktorého sa pri rozhodovaní vychádzalo, žalovaný ničím právne významným nespochybnil znalcom určené ročné nájomné sporných pozemkov, slúžiace ako podklad pre výpočet bezdôvodného obohatenia vzniknutého na strane žalovaného. Znalec podrobne rozviedol, ako dospel k výpočtu všeobecnej hodnoty ročného nájomu pozemkov, pričom o správnosti tohto údajja nemá dôvodné pochybnosti ani odvolací súd.

29. Podľa článku 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, dôkazy a tvrdenia strán sporu hodnotí súd podľa svojej úvahy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, pričom žiadny dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu.

30. Okrem základných princípov je hodnotenie dôkazov upravené v ust. § 191 C.s.p. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Vierohodnosť každého vykonaného dôkazu môže byť spochybnená, ak zákon neustanovuje inak.

31. Hodnotením dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej vykonané procesné dôkazy hodnotí z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Súd pri hodnotení dôkazov v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi v tom, ako má z hľadiska pravdivosti ten ktorý dôkaz hodnotiť. Uplatňuje sa tu zásada voľného hodnotenia dôkazov. Každý vykonaný dôkaz môže byť prostriedkami procesného útoku a prostriedkami procesnej obrany spochybnený tým, že sa pripúšťa dôkaz opaku dokazovanej skutočnosti. Inak povedané, žiaden dôkaz nedisponuje predpísanou legálnou silou, ktorá by nepripúšťala dôkaz svojho opaku.

32. Cieľom dôkaznej povinnosti je unesenie dôkazného bremena v rozsahu, v ktorom dôkazné bremeno spočíva na strane sporu bez ohľadu na jej procesné postavenie. Nesplnenie dôkaznej povinnosti prináša so sebou také rozhodnutie súdu, ktoré vychádza zo skutkového základu zisteného z dôkazov navrhnutých stranou sporu v opačnom procesnom postavení, než je strana sporu, ktorá nespĺnila alebo nedostatočne splnila svoju dôkaznú povinnosť. Splnenie dôkaznej povinnosti neznamená automaticky unesenie dôkazného bremena. Dôkazným bremenom v spojitosti s dôkaznou povinnosťou sa rozumie

zodpovednosť strany sporu za výsledok konania, ktorý závisí od zistení z navrhnutých a vykonaných dôkazov. V praxi môžu navrhnuté dôkazy vyznieť ako nepoužiteľné zdroje informácií vo vzťahu k uplatnenej súdnej ochrane bez zreteľa na procesné postavenie strany sporu. Zmysel uplatňovania dôkazného bremena spočíva v zabezpečení reálneho uplatnenia základného práva na súdnu ochranu aj v prípadoch, v ktorých sa vykonajú všetky navrhnuté dôkazy a súd napriek tomu nemá jednoznačný skutkový základ pre svoje rozhodnutie. V takom prípade musí rozhodnúť v situácii dôkaznej núdze, ktorej dopad pričíta tej strane, na ktorej predovšetkým podľa predpisov hmotného práva leží dôkazné bremeno, t.j. zodpovednosť za preukázanie skutočností významných z hľadiska hmotného práva.

33. Pokiaľ ide o námietky žalovaného o porušení jeho práv na spravodlivé súdne konanie, s týmito nie je možné sa stotožniť.

34. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom odmietnutia spravodlivosti.

35. Na rokovaní Občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR, ktoré sa uskutočnilo 03. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) O.s.p. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p.“.

36. Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, je potrebné považovať za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napr. vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém, prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok justičný omyl.

37. Je nevyhnutné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces.

38. Odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančného súdu obsahuje náležité vysvetlenie dôvodov, na ktorých prvoinštančný súd založil svoje rozhodnutie a jeho postup bol v súlade s ust. § 220 ods. 2 C.s.p.

39. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, prebral a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov. Pod procesným postupom sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednaní veci znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú

rozhodovacia činnosť súdu. Postupom súdu možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

40. V danom prípade bolo bezpochyby preukázané, že žalovaný sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil aj napriek tomu, že nemal z pozemkov vo vlastníctve žalobcu zisk, lebo jeho bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcu vzniklo tým, že mu za užívanie pozemkov v jeho vlastníctve neplatil žiadnu náhradu, hoci pri normálnom slede právnych udalostí, t.j. pri existencii právneho titulu na ich užívanie, by náhradu žalobcovi poskytnúť musel, čím by sa jeho majetkový stav znižoval. Za takejto situácie odvolací súd postupom vyplývajúcim z ust. § 387 C.s.p. rozsudok, s výnimkou výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, ako vecne správny potvrdil.

41. Vo vzťahu k výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, bolo potrebné odvolanie žalovaného odmietnuť ako odvolanie podané neoprávnenou osobou (§ 386 písm. b) C.s.p.). Odvolanie totiž môže podať iba strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, čo priamo vyplýva z ust. § 359 C.s.p. Z povahy odvolania ako riadneho opravného prostriedku vyplýva, že odvolanie môže podať len tá strana, ktorej nebolo rozhodnutím súdu prvej inštancie v celom rozsahu vyhovené, prípadne ktorej bola rozhodnutím spôsobená určitá ujma na jej právach. Rozhodujúci je pritom výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie, pretože existenciu novej ujmy možno hodnotiť len z procesného hľadiska. Pri tomto hodnotení sa neprihliada na subjektívne presvedčenie strany sporu, ale na objektívnu skutočnosť, že rozhodnutím súdu jej bola spôsobená určitá ujma, ktorú možno odstrániť zrušením alebo zmenou napadnutého rozhodnutia. V časti, ktorou bola žaloba zamietnutá, odvolanie mohol podať iba žalobca a nie žalovaný.

42. V odvolacom konaní úspešnému žalobcovi bola priznaná i náhrada trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % podľa ust. § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, ods. 2 C.s.p. s tým, že o výške náhrady týchto trov rozhodne súd prvej inštancie.

43. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C.s.p.).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).